Vol 31
Nru 170
Ottubru - Diċembru 2010

L-ART Imqaddsa

RIVISTA BIBLIKA

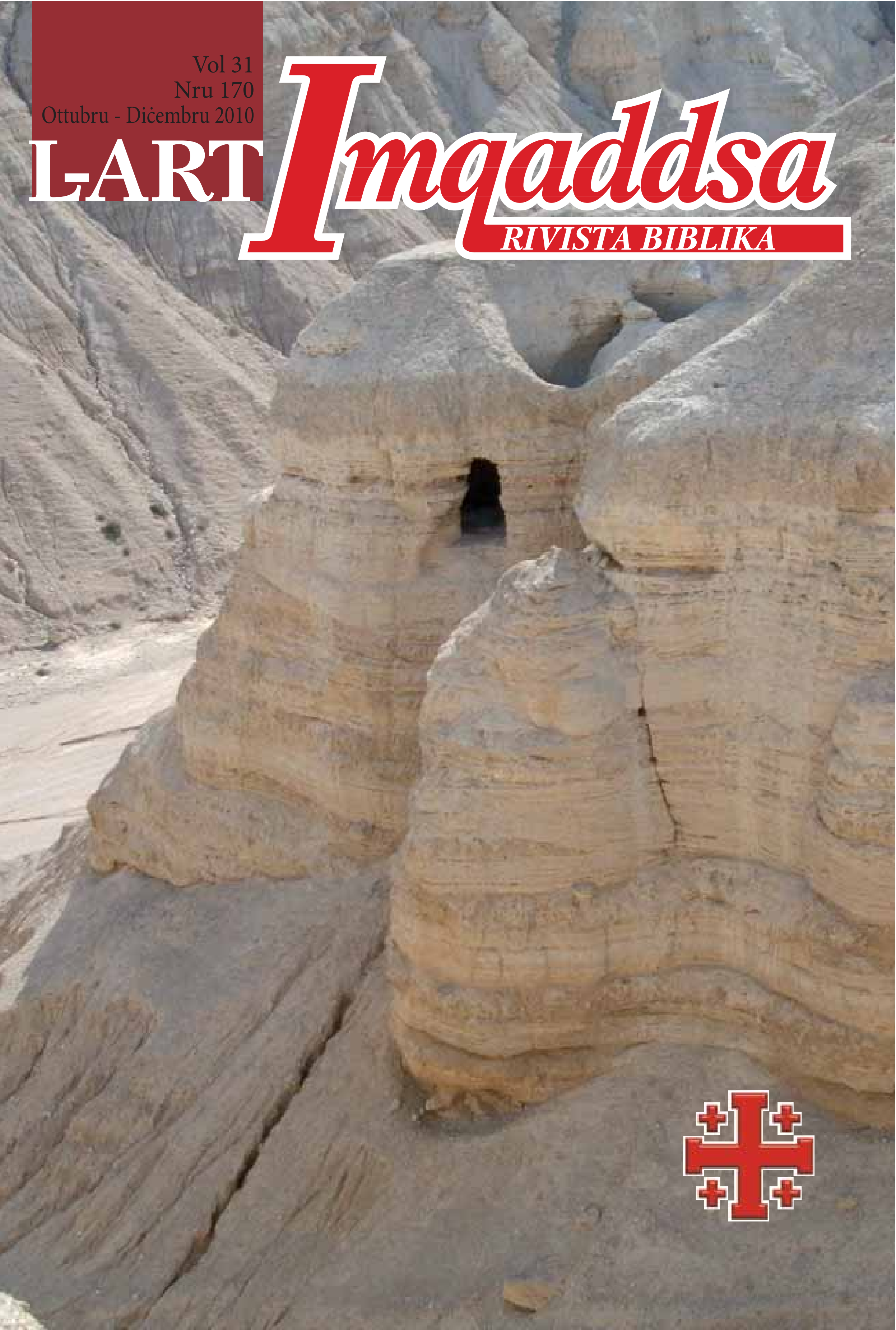

L-Art Imqaddsa

Rivista Biblika
li toħroġ kull tliet xhur
mill-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa tal-Provinċja
Franġiskana Maltija

EDITUR:
P. Twanny Chircop OFM
Kummissarju
tal-Art Imqaddsa

GRAFIKA:
P. Joseph Magro OFM

BORD EDITORJAL:
P. Marcello Ghirlando OFM
P. Noel Muscat OFM
Mr. Louis Casha

DISTRIBUZZJONI:
Fra. Lorrie Zerafa OFM

ABBONAMENT:
€10 fis-sena
€15 jew aktar Sostenitur

Kummissarjat
tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1188
Malta.
Tel: 21 242254
Fax: 21 252031

ISSETTJAT U STAMPAT:
Best Print Co. Ltd

Il-Materjal kollu li
jidher f'din ir-Rivista huwa
Copyright © tal-Kummis-
sarjat tal-Art Imqaddsa u
l-Edizzjoni TAU, 2010

comalt@ofm.org.mt
www.ofm.org.mt

Qoxra Quddiem:
Qumran - Waħda mill-grotti

Werrej

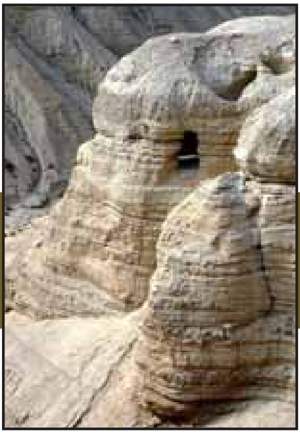

5

16

23

27

5 Qumran

16 Irid li jsibna biex nkunu miegħu mill-ġdid

23 Is-Sehem sħiħ tan-Nisa fl-Atti tal-Appostli

27 Il-Via Dolorosa (4)

36 L-Apokrafi

41 Saċerdozju ta' Kristu fl-ittra lil-Lhud (4)

36

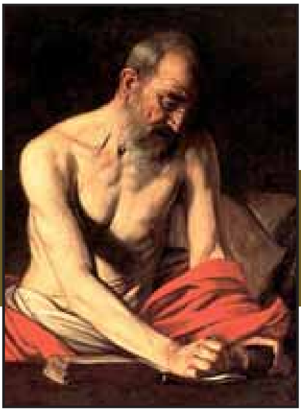

Editorjal

ta' P. Twanny Chircop ofm

L-INSARA FIL-LVANT NOFSANI

Fil-ġranet 10-24 ta' Ottubru saret l-Assemblea Straordinarja tas-Sinodu tal-Isqfijiet għal-Lvant Nofsani, fuq xewqa tal-Papa Benedittu XVI. Kien l-istess Papa li ħabbar dan is-Sinodu meta żar l-Art Imqaddsa f'Mejju 2009. Fiż-żjara pastorali li għamel fil-gżira ta' Ċipru f'Ġunju li għadda, Benedittu XVI kien ippreżenta d-dokument preparattiv tas-Sinodu lill-Isqfijiet li kienu preżenti għal dan l-avveniment. It-tema tas-Sinodu kienet: "Il-Knisja Kattolika fil-Lvant Nofsani: komunjoni u xhieda. Il-ġemgħa ta' dawk li emmnu kienu qalb waħda u ruħ waħda (Atti 4,32)".

Għas-Sinodu attendew l-Isqfijiet ta' diversi Knejjes Kattoliċi preżenti fil-Lvant Nofsani. Barra l-Knisja Kattolika Latina, rappreżentata l-aktar mill-Patrijarka Latin ta' Ġerusalemm, Fouad Twal, fil-pajjiżi tal-Lvant Nofsani l-Insara huma fil-maġġoranza tagħhom membri ta' Knejjes ta' riti Orjentali. Dawn jinkludu l-Knisja Griega Kattolika (Melkita), il-Knisja Maronita (fil-Libanu), il-Knisja Sirjaka Kattolika, il-Knisja Armena Kattolika, il-Knisja Kopta Kattolika (fl-Eġittu), u l-Knisja Kaldea. Dawn il-Knejjes huma kollha magħqudin mal-Papa bħala kap tal-Knisja, għalkemm isegwu liturġija proprja li hi segwita wkoll mill-Knejjes Ortodossi li mhumiex f'komunjoni ma' Ruma, bħalma hu l-każ tal-Knisja Griega Kattolika li ssegwi l-liturġija Biżantina bħall-Knisja Griega Ortodossa.

Fost dawn l-Isqfijiet ta' diversi riti preżenti fis-Sinodu, kien hemm ukoll il-Kustodju

...editorjal

L-Insara fil-Lvant Nofsani

tal-Art Imqaddsa, Patri Pierbattista Pizzaballa ofm. Il-Frankiskani, bħala kustodji uffiċjali tas-Santwarji tal-Fidwa, jaħdmu mhux biss fl-Art Imqaddsa imma fil-pajjiżi kollha tal-Lvant Nofsani, u għandhom kuntatt ħaj mal-Knejjes kollha li huma preżenti f'dan ir-reġjun (Eġittu, Israel, Palestina, Libanu, Sirja, Ġordanja, Turkija, Iraq, Kuwait, Stati tal-Golf Persiku). Flimkien mal-Kustodju kienu preżenti wkoll bħala esperti Patri Frédéric Manns ofm, professur tal-Eseġeżi Biblika u l-Ġudaiżmu fl-iStudium Biblicum Franciscanum ta' Ġerusalemm, u Patri Claudio Bottini ofm, dekan tal-Fakultà ta' Teoloġija Biblika u Arkeoloġija fl-istess Studium.

Is-Sinodu tal-Isqfijiet tal-Lvant Nofsani kellu l-iskop li jagħmel evalwazzjoni tal-qagħda preżenti tal-Knejjes Kattoliċi preżenti f'dan ir-reġjun. Fid-dokument preparatorju saret analiżi tas-sitwazzjoni tallum, li hi preokkupanti. In-numru ta' Kattoliċi li jgħixu fil-Lvant Nofsani dejjem jonqos. Naqas b'mod drastiku fl-Art Imqaddsa, fejn il-Kattoliċi ta' diversi riti ma jwasslux għal aktar minn 1% tal-popolazzjoni. Postijiet bħal Betleħem, fejn l-Insara kienu f'maġġoranza, illum saru postijiet ta' maġġoranza Islamika. Fil-Libanu l-Insara huma 35% tal-popolazzjoni, filwaqt li fl-Iraq aktar minn nofs miljun Insara kellhom jaħarbu mir-reġjun ta' Mosul (Niniveh) minħabba vjolenza fundamentalista Islamika. Is-sitwazzjoni tal-Insara fl-Eġittu u fit-Turkija mhijiex daqshekk tajba, bi knejjes li ġew meqrudin, u bi qtil ta' saċerdoti Kattoliċi, inkluż l-Isqof Kapuċċin Luigi Padovese, maqtul fit-Turkija f'Mejju li għadda.

Fl-istess ħin is-Sinodu eżamina u ippropona elementi ta' tama għall-ġejjieni tal-Kattoliċi fir-reġjun. Iż-żerriegħa tal-għaqda bejn il-Knejjes u tal-inkulturazzjoni diġà bdiet tagħti l-frott tagħha, kif ukoll is-sehem tal-Kattoliċi fil-ħajja politika u soċjali ta' dawn il-pajjiżi. F'xi pajjiżi, bħalma huma l-Ġordanja, is-Sirja u l-Libanu, il-Kattoliċi jgawdu minn paċi u libertà ta' kult u ta' espressjoni relattivi. L-istess nistgħu ngħidu dwar il-Kattoliċi fl-Art Imqaddsa, imma hawn il-problemi jinqalgħu minħabba l-okkupazzjoni Israeljana ta' bliet Insara bħalma hi Betleħem, fejn il-Kattoliċi jsibu ruħhom magħluqin f'territorju limitat bi ftit opportunità ta' moviment liberu.

Is-Sinodu kien ukoll okkażjoni biex jinbnew pontijiet mar-reliġjonijiet oħrajn preżenti fir-reġjun, partikolarment ir-reliġjon Islamika u r-reliġjon Lhudija. L-Isqfijiet fis-Sinodu għarfu l-elementi komuni bejn dawn ir-reliġjonijiet u l-Kristjaneżmu bħala bażi tad-djalogu. Fl-istess ħin huma talbu biex jitħarsu l-interessi tal-minoranza Kristjana f'dan ir-reġjun, biex ikun hemm aktar tolleranza lejn l-Insara f'pajjiżi li għadhom jiċħdu dan id-dritt (Għarabja Sawdita), u biex tingħata l-libertà ta' kult lil dawk kollha li jemmnu fl-istess Alla ta' Abraham, kemm jekk huma Lhud, Insara jew Musulmani.